

схарактеризована Ліною Костенко: “Буквально на очах відбувається варваризація суспільства, що особливо небезпечно для націй, які не пройшли ще своїх престижних стадій, які в рецепція світу ще не мають духовної аури і раптом одержали доступ до світової культури в її плебейській транскрипції» (наприклад, магазин Second Hand передається у різних власників по-різному: Sekond Hand, Sakond Hand, Second Hend). Такий стан вимагає від філологічної громади рішучих дій на захист однієї з найстаріших індоєвропейських мов – української.

ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОРІЮ БУКВИ Г

Доп. – Назаренко О., ЖТ-61

Наук. кер. – канд.філол.наук, доц. Євграфова А.О.

Понад 85 років не вщухає боротьба між г і ґ в українській мові. У староукраїнській писемності вибуховий г в іншомовних словах позначався з 14 ст. сполученням літер кг, підтриманим пізніше у правописах О.Павловського (1818), І.Бецького (1843), Пд.-Зх. відділу Рос.геогр. т-ва (1873). Г вперше застосована у Пересопницькому Євангелії (1556-61).

До алфавіту як самостійну літеру г вперше увів Мелетій Смотрицький у “Граматиці» (1619), запозичивши курсивний різновид грецької (візант.) гамми (γ), що в західноєвропейській та польській орфоепічних традиціях вимовляли як проривний, а не гортанний звук.

В українській мові є два різні звуки, подібні до латинських h і g. Раніше вони позначались на письмі й друковано літерами г (h) і ґ (g). Під час реформи українського правопису в тридцятих роках літеру Г скасовано. Мотивували це тим, що літера в написанні іноземних слів і прізвищ ніби творила велику плутанину.

На основі того, що вже усталилось, Борис Грінченко у своєму Словарі української мови (К., 1907-1909) дав місце трьомстам слів із літерою г (серед них було дуже багато діалектних, уживаних лише в Галичині).

Звук г в українській мові просто необхідний у практичному спілкуванні мовців. Це зумовлене щонайменше трьома прикладами, які стали вже хрестоматійними: *Ходити на гулі-Мати на лобі гулі; На кобзі грати-Грати у в'язниці; Московський гніт-Гніт у газовій лампі*. Без літери г та її правильної вимови відповідні слова були б неясні, а зміст речень незрозумілим. Літеру г передаємо буквою г у засвоєних українською мовою, ншомовних словах, а також іншомовні словосполучення транслітеруються засобами української графіки: латинське альтер его (alter ego)- друге я, персона нон грата (persona non grata)-небажана особа, фата моргана (fata morgana)-марєво; франц. гран-прі (grand-prix)-найвища нагорода на конкурсі, змаганнях; англ.гудбай (good bye)-до побачення; нім.»Фольксваген» («Volkswagen»)-назва автомобільної фірми.

Відповідно до вимови літеру г у словах англійського походження передаємо через дж: менеджер (manager), Джорж (George); у словах італійського походження-через дж: Джованні (Giovanni); Джотто (Giotto); у словах французького походження-через ж: кортеж (cortège), Жерар (Gerard), Жорж (Georges). Але традиційно Генуя (Genova)

Мовознавець Яр Славутич (У яких словах писати г.// Мовознавство- 1996 №1 с.63-69) зафіксував близько трьохсот питомих українських слів з г(гавеня, газда, гедзь, глей і т.п.)

Борис Антоненко-Давидович слушно й доречно (як на радянські умови, дуже відважно, бо за вживання літери г у 30-ті роки переслідували, навіть арештовували) у своїй статті «Літера, за якою тужать» домагався поновлення літери г. Лише в 60-ті роки, за хрущовської відлиги, було поновлена г, але тільки для фонетичної транскрипції. Остаточо ж повернута літера г була лише в 3-му виданні Українського правопису (1990). Б.Антоненко-Давидович наголошує в післямові до своєї цінної книжки: «звертайтеся до позиченого, але з обов'язковою умовою- підпорядковувати його законам своєї мови». Це значить не сліпо копіювати, а пристосовувати до української вимови та українських літер.

Буква Г входить у тканину української фонематичної системи. Але залишається невпорядкованість використання літери г, що демонструють довідники. О.Пономарів, на наш погляд, пропонує розв'язання цього питання. Використавши засади «Українського правопису» 1928 року щодо написання слів з літерами г та ґ, професор О.Пономарів подає уточнення стосовно використання цих літер, вони полягають у наступному:

а) у послідовному відтворенні проривного г і глоткового ґ у спільнокореневих словах слов'янських мов українським г: гулі-гулі, грати-грати, гніт-гніт, глей-глей;

б) у використанні в усіх грецизмах тільки літери г: гамма (gamma), гармонія (harmonia), героїзм (herōs), графічний (graphikos), грамофон (gamma-літера + phone-голос, звук), грамати́ка (gramatikë), графа (graphë), глюкоза (glykys);

в) у передаванні фонемі [h] у запозичених з інших мов через г: гармонія (harmonia), герой(herös), гороскоп (höroskopos), гімн (hymnos), героїзм (herōs), гільза (нім.hülse);

г) у вживанні літери г у давно засвоєних словах: гараж (фр. garage), географія (грецьк. gë-земля + графія), гарант (фр.garant), гід (фр. guide);

ґ) у розрізненні г та ґ у неслов'янських іменах та прізвищах, а також у новіших загальних назвах відповідно до вживання h та g у мові-джерелі: грим (фр. grimer), гранд (ісп. grande), гуд бай (англ. good bye), гран-прі (grand-prix), Гренландія, Гданськ, Гете, Гюґо.

МОВЛЕННЯ ВЕДУЧОГО СПОРТИВНИХ ТЕЛЕНОВИН

Доп. – викл. Гаврилюк І.Л.

Питання місця, ефективності лексики ведучого спортивних новин є вельми актуальним, оскільки лексичний сегмент мовлення представників мас-медіа – потужний фактор інтенсифікації вираження інформації.

Уся складність інформаційного потоку потребує ґрунтовного, поетапного осмислення, обрання того естетико-фактологічного пласту, що укомпонує інформацію в цілісний